

КОЛЕКТИВЕН ТРУДОВ ДОГОВОР

ОТРАСЪЛ „ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ”

Днес, 4 юни 2008 г., между Министерство на здравеопазването (наричано по-нататък МИНИСТЕРСТВО), представено от д-р Евгений Желев – министър; Национална асоциация на работодателите от здравеопазването, представена от д-р Димитър Димитров - председател, Национална браншова стопанска камара на търговците – дистрибутори на едро на лекарствени продукти, медико – санитарни и билкови препарати към Българска търговско-промишлена палата, представена от Владимир Найденов – председател на НБСК на ТЕЛ, Съюза на зъботехниците в България към Съюза за стопанска инициатива, представена от Димитър Цветков, президент на СЗБ (наричани по-нататък РАБОТОДАТЕЛИ); Федерация на синдикатите в здравеопазването към КНСБ, представена от д-р Иван Кокалов – председател, и Медицинска федерация “Подкрепа”, представена от д-р Теодора Вълчева – председател (наричани по-нататък СИНДИКАТИ), се сключи настоящият КОЛЕКТИВЕН ТРУДОВ ДОГОВОР, регламентиращ трудовите и осигурителни отношения на работещите в отрасъл “ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ”.

Постигнатото споразумение е резултат от работата на Отрасловия съвет за тристранно сътрудничество в здравеопазването, в който участват представителните организации на работниците и служителите и на работодателите и Министерството на здравеопазването и се прилага за всички лечебни и здравни заведения, независимо от тяхната административна подчиненост и формата на собственост.

Клаузите на Колективния трудов договор са съобразени с Конституцията на Република България, Кодекса на труда и основните документи на Международната организация на труда, със споразуменията, постигнати на национално равнище и нормативните актове, уреждащи дейността на здравеопазването.

СТРАНИТЕ ПОСТИГНАХА СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА СЛЕДНОТО:

РАЗДЕЛ I “ТРУДОВА ЗАЕТОСТ”

Чл.1. Страните по Колективния трудов договор се задължават да работят за осигуряване на необходимите условия за нормално функциониране в лечебните и здравни заведения.

Чл.2. При необходимост от съкращения и структурни промени, работодателят информира писмено синдикатите за:

1. Икономическото и финансово състояние на здравното или лечебно заведение по смисъла на чл.52, ал.1 т.2, буква”Б” от КТ, която е от значение за съкращенията и структурните промени;

2. Принципите и критериите, по които се предлага да се извърши съкращението и структурната промяна;

3. Предлаганите за съкращение и преустройство звена и категории персонал.

Чл.3. Работодателите пристъпват към съкращения съгласно разпоредбите на КТ и КТД.

Чл.4. Работодателят няма право да сключва трудови договори с нови работници и служители, за чиито длъжности се предвижда съкращение в лечебното или здравно заведение.

Чл.5. Работодателят няма право да сключва трудови договори с чужденци, които не са получили разрешение за работа по реда на Закона за насърчаване на заетостта, подзаконовни нормативни актове и международен договор, по който Република България е страна.

Чл.6. Работодателя отправя предизвестие за срок до три месеца при прекратяване на трудов договор по чл.328 от КТ.

РАЗДЕЛ II ”РАБОТНА ЗАПЛАТА И ДОПЪЛНИТЕЛНИ ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯ”

Чл.7. Страните договарят минималния размер на началните основни месечни заплати по категории персонал, съгласно Национален класификатор на професиите и длъжностите, и допълнителните трудови възнаграждения в техния минимален размер, ежегодно в срок до приемане на Републиканския бюджет и бюджета на Националната здравноосигурителна каса.

(1)Началните основни месечни заплати на персонала, зает в здравните и лечебните заведения (бюджетни предприятия), финансирани от бюджета на Министерство на здравеопазването не по-малко от:

Категории персонал	От 1 май 2008 г.	От 1 юли 2008 г.
Началник клиника	640 лв.	700 лв.
Началник отделение	570 лв.	620 лв.
Лекар с една специалност	510 лв.	560 лв.
Лекар и магистър с немедицинско образование	490 лв.	530 лв.
Главна медицинска сестра	460 лв.	500 лв.
Старша медицинска сестра (акушерка, лаборант, рехабилитатор, зъботехник и други)	400 лв.	440 лв.
Медицински професионалисти по здравни грижи (медицински сестри, акушерки, лаборанти,	360 лв.	400 лв.

рехабилитатори, зъботехници и други)		
Квалифицирани производствени работници	320 лв.	350 лв.
Оператори на транспортни средства	280 лв.	310 лв.
Ниско квалифицирани работници	250 лв.	270 лв.

(2) Начални основни месечни заплати за категориите персонал в лечебните заведения търговски дружества не по-малко от:

Университетски и Национални многопрофилни и специализирани болници. Многопрофилни областни болници с междуобластно значение. Многопрофилни областни болници.

Категории персонал	Начални заплати	основни	месечни
Началник отделение (клиника)	750 лв.		
Лекар с две специалности	700 лв.		
Лекар с една специалност	650 лв.		
Лекар и магистър с немедицинско образование, пряко участващ в диагностично-лечебната дейност	580 лв.		
магистър с немедицинско образование, който не участва пряко в диагностично-лечебната дейност	550 лв. .		
Главна медицинска сестра	550 лв.		
Старша медицинска сестра (акушерка, лаборант, рехабилитатор, зъботехник и други)	500 лв.		
Медицински професионалисти по здравни грижи (медицински сестри, акушерки, лаборанти, рехабилитатори, зъботехници и други)	440 лв.		
Квалифицирани производствени работници	250 лв.		
Оператори на транспортни средства	250 лв.		
Ниско квалифицирани работници	220 лв.		

Многопрофилни общински и частни болници.

Категории персонал	Начални	основни	месечни
--------------------	---------	---------	---------

Автоматизирана система за съхраняване,
обработка и анализ на КТД – при СРС КТ „Подкрепа” - Варна

	заплати
Началник отделение (клиника)	720 лв.
Лекар с две специалности	670 лв.
Лекар с една специалност	620 лв.
Лекар и магистър с немедицинско образование, пряко участващ в диагностично-лечебната дейност	580 лв.
магистър с немедицинско образование, който не участва пряко в диагностично-лечебната дейност	530 лв.
Главна медицинска сестра	520 лв.
Старша медицинска сестра (акушерка, лаборант, рехабилитатор, зъботехник и други)	470 лв.
Медицински професионалисти по здравни грижи (медицински сестри, акушерки, лаборанти, рехабилитатори, зъботехници и други)	420 лв.
Квалифицирани производствени работници	250 лв.
Оператори на транспортни средства	250 лв.
Ниско квалифицирани работници	220 лв.

Специализирани белодробни болници, Специализирани болници за рехабилитация, диспансери. Специализирани общински болници, Лечебни заведения за извънболнична помощ

Категории персонал	Начални основни месечни заплати
Началник отделение (клиника)	680 лв.
Лекар с две специалности	640 лв.
Лекар с една специалност	610 лв.
Лекар и магистър с немедицинско образование, пряко участващ в диагностично-лечебната дейност	580 лв.
магистър с немедицинско образование, който не участва пряко в диагностично-лечебната дейност	500 лв.
Главна медицинска сестра	480 лв.
Старша медицинска сестра (акушерка, лаборант, рехабилитатор, зъботехник и други)	440 лв.
Медицински професионалисти по	400 лв.

здравни грижи (медицински сестри, акушерки, лаборанти, рехабилитатори, зъботехници и други)	
Квалифицирани производствени работници	250 лв.
Оператори на транспортни средства	250 лв.
Ниско квалифицирани работници	220 лв.

Чл.8. (1) Допълнителното трудово възнаграждение за трудов стаж и професионален опит се заплаща не по-малко от 1% за всяка година.

(2) За всеки отработен нощен час или част от него между 22:00 ч. и 06:00 ч. на работниците и служителите се заплаща допълнително трудово възнаграждение за нощен труд в размер на не по-малко от 0,50 лв.

(3) За времето, през което работникът или служителят е на разположение на работодателя и се намира извън територията на предприятието в място, уговорено между тях, се заплаща допълнително трудово възнаграждение за всеки час или част от него в размер не по-малък от 0,20 лв.

(4) За образователна и научна степен „доктор” или за научна степен „доктор на науките” свързана с изпълняваната работа на работника или служителя, се изплаща допълнително възнаграждение в размер не по-малък от:

1. седемдесет лева – за „доктор”
2. деветдесет лева – за „доктор на науките”

Чл.9. На ниво общини и в отделните лечебни и здравни заведения работодателите и синдикатите могат да договарят по-висок размер на началните основни месечни заплати и допълнителни трудови възнаграждения.

РАЗДЕЛ III “ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ”

Чл.10. Работодателят и синдикатите в лечебните и здравни заведения могат да договарят размер на доброволно пенсионно и здравно осигуряване.

Чл.11. Работодателят и синдикатите в лечебните и здравни заведения могат да договарят застраховка “професионален риск”.

РАЗДЕЛ IV “ РАБОТНО ВРЕМЕ, ОТПУСКИ И ПОЧИВКИ”

Чл.12. (1) Нормалната продължителност на седмичното работно време при петдневна работна седмица е 40 часа.

(2) Нормалната продължителност на работното време през деня при петдневна работна седмица е 8 часа.

Чл.13. В здравеопазването работното време се изчислява подневно или помесечно.

Чл.14. (1) В здравеопазването работата се организира на една, две и повече смени.

(2) В здравеопазването работната смяна има задължително фиксирани начало и край.

Чл.15. За някои категории работници и служители от здравеопазването може да бъде установено ненормирано работно време, съгласно чл.139а, ал. 1 от КТ.

Чл.16. (1) Нормалната продължителност на седмичното работно време през нощта при 5-дневна работна седмица е до 35 часа.

(2) Нощен е трудът , който се полага от 22.00 часа до 6.00 часа, а за непълнолетните работници и служители, който се полага от 20.00 часа до 06.00 часа.

(3) Работодателят е длъжен да създаде облекчаващи условия за ефективно полагане на нощния труд, съгласно разпоредбите на чл.140, ал.3 от КТ.

(4) Нощният труд е забранен за всички лица, посочени в чл.140, ал.4 от КТ.

Чл.17. При оказване на медицинска помощ полагането на извънреден труд е допустимо, съгласно чл.144, т.3 от КТ, а неговата продължителност е неограничена, съгласно чл.146, ал.3 от КТ.

Чл.18. (1) Работното време на работника или служителя се прекъсва с една или няколко почивки. Работодателят осигурява на работника или служителя почивка за хранене, която не може да бъде по – малка от 30 мин. и не се включва в работното време.

(2) Работодателя осигурява през всяка работна смяна 15 минутно прекъсване на работата, което се включва в работното време, съгласно Наредба № 15 от 1999г. на МТСП за условията, реда и изискванията за разработване и въвеждане на физиологични режими на труд и почивка по време на работа по препоръка на службата по трудова медицина.

(3) Работодателя осигурява не по - малко от 30 минути почивка за хранене по време на 12-часово дежурство, която се включва в работното време.

Чл.19. Работникът или служителят има право на непрекъсната междудневна почивка, която не може да бъде по-малко от 12 часа, съгласно чл.152 от КТ.

Чл.20. (1) При петдневна работна седмица седмичната почивка е в размер на два последователни дни, от които единият е поначало в неделя.

(2) При сумирано изчисляване на работното време непрекъснатата седмична почивка е не по – малко от 36 часа.

Чл.21. (1) Всеки работник или служител, който има най-малко 8 месеца трудов стаж, придобива право на платен годишен отпуск, съгласно чл. 155, ал. 1, ал. 2, ал. 3 и ал. 4 от КТ, чийто размер е не по-малко от:

1. 20 работни дни - при трудов стаж до 10 години

2. 21 работни дни - при трудов стаж от 10 до 15 години

3. 22 работни дни - при трудов стаж над 15 години

(2) Работниците и служителите със загубена работоспособност 50 и над 50 на сто имат право на платен годишен отпуск не по-малко от :

1. 26 работни дни - при трудов стаж до 10 години

2. 28 работни дни - при трудов стаж от 10 до 15 години

3. 30 работни дни - при трудов стаж над 15 години

Чл.22. Работничка или служителка с 2 живи деца до 18-годишна възраст има право на 2 работни дни, а работничка или служителка с 3 или повече живи деца до 18-годишна възраст – на 4 работни дни платен отпуск за всяка календарна година.

Чл.23. (1) За работа при специфични условия и рискове за живота и здравето, работниците и служителите имат право на допълнителен платен годишен отпуск, съгласно Приложение № 1 при спазване на Наредбата за определяне на видовете работи, за които се установява допълнителен платен годишен отпуск.

(2) За работа при ненормирано работно време работниците и служителите имат право на допълнителен платен годишен отпуск не по – малко от 8 работни дни.

Чл.24. (1) Страните по това споразумение се задължават да договарят и начина на разпределение на картите за рехабилитация, профилактика и отдых на работниците в системата на здравеопазването в бази, предоставени за стопанисване и управление на МЗ в срок до 30 април на всяка календарна година.

(2) Използването на почивните бази, собственост на лечебните и здравните заведения от техните служители, става след съгласуване със синдикатите.

Чл.25. На основание чл.157, ал. 3 от КТ през времето на отпуск по чл. 157, ал.1 т.1-3 на работника или служителя се заплаща възнаграждение в пълен размер.

Чл.26. За изпълнение на важни задачи с обществено значение на работниците и служителите от лечебните и здравните заведения може да се разрешава платен служебен отпуск от 1 /една/ година, който се заплаща по реда на чл. 177 от КТ.

РАЗДЕЛ V "КВАЛИФИКАЦИЯ"

Чл.27. Ръководителят на лечебното и здравното заведение изготвя план за повишаване на професионалната квалификация и преквалификация на служителите ежегодно, в срок до 1 март. Планът се съгласува със синдикатите в заведението.

РАЗДЕЛ VI ”СРЕДСТВА ЗА СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ”

- Чл.28.** (1) Фонд “Социално битово и културно обслужване” /СБКО/ се договаря с работодателя на лечебното и здравното заведение.
(2) Начинът за използване на средствата по ал.1 се определя с решение на Общото събрание на колектива, съобразно чл.293 от КТ.
(3) Работодателят може самостоятелно или съвместно с други органи и организации да осигурява задоволяването на социално – битовите и културните потребности на работещите и служителите съгласно чл.294 от КТ.

РАЗДЕЛ VII ”УСЛОВИЯ ЗА СИНДИКАЛНА ДЕЙНОСТ”

Чл.29. Работодателят съдейства на синдикатите като им предоставя необходимите условия за синдикална дейност, съгласно чл.46 от КТ.

Чл.30. (1) Нещатните членове на синдикалните ръководства имат право на платен отпуск за осъществяване на синдикална дейност, както следва:

1. На отрасловите ръководства – не по-малко от 15 работни дни.
2. На териториалните ръководства - не по-малко от 10 работни дни.
3. На нещатните председатели на синдикалните ръководства в лечебните и здравни заведения – не по-малко от 8 работни дни.
4. При участие в Конгреси, Общи заседания, конференции, семинари и други за времето на мероприятиято на участниците се осигурява платен служебен отпуск.

(2) Времето за ползване на отпуска за синдикални дейци се определя от съответния синдикален деец, за което той своевременно уведомява работодателя и представя документ, удостоверяващ участие в синдикално мероприятие.

(3) Отпускът по ал.1 се заплаща съгласно чл.177 от КТ и не може да бъде компенсиран с парично обезщетение.

Чл.31. Органите на синдикалните организации в лечебното или здравното заведение имат право да участват в подготовката на проектите на всички вътрешни правилници и наредби, които се отнасят до трудовите отношения, за което работодателят задължително ги поканва.

Чл.32. Управителните органи на лечебното или здравното заведение обсъждат с представители на синдикатите въпроси, свързани с работното време, условията и охраната на труда, трудовите възнаграждения и социалната защита в трудово-правните взаимоотношения.

РАЗДЕЛ VIII “БЕЗОПАСНИ И ЗДРАВΟΣЛОВНИ

УСЛОВИЯ ЗА ТРУД”

Чл.33. Работодателят съвместно със синдикатите в лечебното или здравното заведение, е длъжен да предприеме ефективни мерки за предотвратяване на всички форми на дискриминация (пряка и непряка), на физически и психосоциален тормоз, както и да гарантира условия на труд, които профилират работещите от хроничен стрес, физически и психични увреждания на работното място.

Чл.34. (1) В лечебните и здравни заведения се изграждат Комитети или Групи по условия на труд /КУТ, ГУТ/ съобразно Закона за здравословни и безопасни условия на труд.

(2) В Комитетите или Групите по условия на труд се разглеждат и се вземат решения съгласно чл. 29 и 30 от ЗБУТ.

Чл.35. Комитетите или Групите по условия на труд функционират съгласно Закона за здравословни и безопасни условия на труд.

Чл. 36. Работодателят осигурява обучение на членовете на КУТ или ГУТ, съгласно Наредба № 4 от 1998 г. за обучението на представителите в комитетите и групите по условия на труд в предприятията в размер на не по-малко от 12 часа ежегодно.

РАЗДЕЛ IX

“УСЛОВИЯ, ПРИ КОИТО СЕ ЗАЧИТА СХОДНИЯТ ХАРАКТЕР НА РАБОТАТА, ДЛЪЖНОСТТА ИЛИ ПРОФЕСИЯТА”

Чл. 37 (1) Условията, при които се зачита сходен характер на работата, длъжността или професията, за които се признава трудов стаж и професионален опит за заплащане на допълнително възнаграждение са:

1. Работа на длъжности, работи и професии, заемани от медицински и немедицински работници и служители в системата на здравеопазването.

2. Работа на длъжности, работи и професии, заемани от медицински и немедицински работници и служители, извън системата на здравеопазването, които съвпадат с длъжности, работи и професии, ползвани в системата на здравеопазването.

3. Работа на длъжности, работи и професии, заемани от медицински и немедицински работници и служители, за времето на работа в синдикалните и професионално съсловните организации в здравеопазването.

(2) В зависимост от спецификата на длъжността, работните места и видовете работа в отделните лечебни здравни заведения, със Споразумение към КТД на ниво предприятие, настоящият списък може да бъде допълван.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Настоящият Колективен трудов договор влиза в сила от момента на подписването и е валиден до подписването на нов, но не повече от 2 години.

§ 2. Изменение и допълнение към настоящия Колективен трудов договор се извършва чрез писмен анекс. Всяка страна по Колективния трудов договор има право на инициатива за провеждане на преговори за изменение и допълнение на КТД.

§ 3. Страните по настоящия Колективен трудов договор изграждат отраслови, общински и локални съвети за тристранно сътрудничество в отрасъл “Здравеопазване”.

§ 4. Страните се задължават да изпълняват добросъвестно и да тълкуват точно клаузите на този Колективен трудов договор; да не допускат договаряне на клаузи, по-неблагоприятни за работещите, от договорените в този КТД. Условието за присъединяване по смисъла на чл. 57, ал. 2 от КТ се договарят в КТД по общини, лечебни и здравни заведения.

§ 5. Спазването на клаузите по този Колективен трудов договор е задължително при сключването на Колективни трудови договори по общини, лечебни и здравни заведения.

§ 6. Страните по този Колективен трудов договор поемат задължението да съдействат за сключването на Колективен трудов договор по общини, лечебни и здравни заведения.

§ 7. (1) Размерите на началните заплати по категории персонал и на допълнителните възнаграждения по чл. 7, ал. 1 и чл. 8 за бюджетните предприятия влизат в сила след приемане на Постановление на Министерския съвет за заплатите в бюджетните организации и дейности и се прилагат, доколкото не му противоречат, както и при съобразяване с утвърдените бюджети за съответната година и със структурата и числеността на бюджетните лечебни и здравни заведения.”

(2) Средствата за работна заплата в търговските дружества – лечебни заведения с над 50 на сто държавно или общинско участие в капитала, се определя от нормативния акт за образуване на средствата за работна заплата в търговските дружества - лечебни заведения с над 50 на сто държавно или общинско участие в капитала, реализират се в рамките на приходната част на средствата на лечебните заведения и съобразно Инструкцията на МЗ за съответната година.

ЗА МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО:

/ Д-р Матей Матеев /

**ЗА НАЦИОНАЛНАТА АСОЦИАЦИЯ НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ ОТ
ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО:**

/д-р Димитър Димитров/

**ЗА НАЦИОНАЛНАТА БРАНШОВА СТОПАНСКА КАМАРА НА ТЪРГОВЦИТЕ-
ДИСТРИБУТОРИ НА ЕДРО С ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ И
МЕДИКОСАНИТАРНИ И БИЛКОВИ ПРЕПАРАТИ КЪМ БТПП:**

/Владимир Найденов/

СИНДИКАЛЕН РЕГИОНАЛЕН СЪЮЗ
КТ”ПОДКРЕПА” – ВАРНА

www.podkrepa-varna.org

**ЗА СЪЮЗА НА ЗЪБОТЕХНИЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ КЪМ СЪЮЗА ЗА
СТОПАНСКА ИНИЦИАТИВА:**
/Димитър Цветков/

ЗА ФЕДЕРАЦИЯ НА СИНДИКАТИТЕ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО КЪМ КНСБ:
/д-р Иван Кокалов/

ЗА МЕДИЦИНСКА ФЕДЕРАЦИЯ “ПОДКРЕПА”:
/д-р Теодора Вълчева/

Приложение № 1
към чл. 23, ал.1

Допълнителен платен годишен отпуск

№	Длъжности и категории персонал	р. дн.
1	Лекари, лекари по дентална медицина и висш немедицински персонал, работещи в лечебни и здравни заведения и домове за медико-социални грижи и участващи в лечебно-диагностичния процес; Служители, работещи в лаборатории и домове за медико-социални грижи.	12
2	Лекари, работещи в хирургически и акушеро-гинекологични отделения, клиники по анестезиология и интензивно лечение; Медицински персонал в Центровете за спешна медицинска помощ; Служители в заразни, инфекциозни отделения и кабинети, работещи в непосредствен контакт с пациентите; Служители в онкологични отделения и кабинети, работещи в непосредствен контакт с пациентите; Медицински персонал в кожно-венерически отделения и кабинети; Медицински персонал в патолого-анатомични, съдебно-медицински отделения, просекторни зали и морги.	15
3	Служители на центрове за психично здраве, психиатрични лечебни заведения, психиатрични отделения, работещи в непосредствен контакт с психично болни; Медицински персонал, работещ в отделения и кабинети за физиотерапия с апаратура, генерираща електромагнитни и лазерни лъчения; Медицински и немедицински персонал, изпълняващ трудовите си задължения в условията на спешност (не по – малко от половината от законоустановено работно време).	18
4	Медицински специалисти, работещи в лечебни и здравни заведения, заети в лечебно-диагностичния процес;	8

	Специалисти, поддържащи медицинска техника и апаратура; Работещи с опитни заразени животни /вивариуми/.	
5	Дезинфектори и дезинсектори; Работещи в аптеки, фармацевтични складове, галено- фасовъчни лаборатории и стерилизационни.	10
6	Медицински специалисти, работещи в операционни, отделения за реанимация и интензивна терапия; Медицински персонал, работещ в отделения за хемодиализа; Медицински персонал, работещ в сероводородните, серните, радиоактивните и калолечебните бани; Медицински персонал, работещ в Детски ясли, Детски градини и училища; Рехабилитатори, зъботехници, оптици; Медицински персонал и служители в РИОКОЗ, извършващи пряко и непряко противоепидемичен, здравен и лабораторен контрол; Шофьори на санитарни автомобили.	12
7	Медицински и немедицински персонал, работещ в среда с йонизиращи лъчения.	22
8	Длъжности и категории, които не са упоменати в предходните точки.	6